

WORKSHOPS STREEFBEELD TOERISME & RECREATIE TWENTE “KANSEN VOOR TOERISME”

RAPPORT

IDENTIFICATIE EN WAARDERING VAN KERNKWALITEITEN IN EEN LEISURE SCAN ALS INPUT VOOR HET STREEFBEELD TWENTE

BEDRIJF/ORGANISATIE	Regio Twente
PROJECT	Workshops streefbeeld portefeuillehouders en ondernemers
PLAATS	Deventer
DATUM	29 januari 2009
REFERENTIE	Rapport workshops portefeuillehouders en ondernemers in Twente

Thomas Thijssen
Michiel Flooren
Bas Jansen

Lector Experience in Hospitality & Leisure
Programma manager Integrale gebiedsontwikkeling, creatieve steden en regio's
Onderzoeksassistent Integrale gebiedsontwikkeling, creatieve steden en regio's

Samenvatting

In het bijgaande rapport met als titel: 'Streefbeeld Toerisme & Recreatie Twente, kansen voor toerisme' zijn de aanpak en uitkomsten beschreven van twee workshops met respectievelijk de portefeuillehouders van de veertien Twentse gemeenten en een select gezelschap ondernemers en andere sleutelfiguren in toeristisch Twente. Regio Twente wil de kansen voor de toeristische ontwikkeling van Twente onderzoeken door de gewaardeerde kernkwaliteiten te laten vaststellen door betrokken ondernemers en overheden. De centrale vraag bij deze workshops is als volgt geformuleerd:

Wat zijn de huidige en gewenste toeristisch/recreatieve kernkwaliteiten van de regio Twente, inclusief natuur en cultuur vanuit de optiek van de portefeuillehouders en ondernemers?

Vanuit deze kernkwaliteiten wordt een gezamenlijk en gedragen streefbeeld geformuleerd wat in de lijn: *kansen zien – kansen benutten – waardecreatie* kan leiden tot het benutten en verzilveren van toerisme voor bewoners en ondernemers. De uitkomsten van de workshops leverden een Leisure Scan 'portefeuillehouders' en een Leisure Scan 'ondernemers' op, waarin door de deelnemers is aangegeven welke kernkwaliteiten sterk worden gewaardeerd door middel van een geformuleerd ambitieniveau (van huidige waarde naar streef waarde) en belang (aantal nominaties maal het ambitieniveau). Na analyse van de resultaten kan worden geconcludeerd dat de **ondernemers** de kernkwaliteiten: Sport & outdoor, Topsport imago, (re)creatief winkelen, hospitality met kwaliteit, fietsen en wellness met een hoge streefwaarde prioriteren. Het ambitieniveau is het sterkst aangegeven voor de kwaliteiten: Topsportimago, Culturele voorzieningen, Bereikbaarheid + toegankelijkheid en automobilititeit + faciliteiten. Mede als gevolg van de vele nominaties en ambitie wordt het hoogste belang gegeven aan de volgende top drie: Hospitality met kwaliteit, Karakteristieke gevarieerde landschappen en Bereikbaarheid + toegankelijkheid. De analyse van de **portefeuillehouders** geeft de volgende kernkwaliteiten een streefwaarde met de hoogste prioriteit: Afwisselend landschap, Unieke landschappen, Waterbeleving, Watersport, Recreatieparken en de Plechelmus basiliek. Het ambitieniveau is het sterkst aangegeven voor de kwaliteiten: Watersport, Recreatieparken, Industrieel erfgoed en Paardrijden + hippisch toerisme. Het grootste belang wordt gehecht aan de volgende top drie: Paardrijden en hippisch toerisme, Unieke landschappen en Industrieel erfgoed. Onderling vergelijk tussen de uitkomsten van de beide workshops geeft aan dat het belang van een goede infrastructuur bij de ondernemers sterker is dan bij de portefeuillehouders.

Als aanbevelingen gelden de volgende aandachtspunten: Bewoners en bezoekers zijn nog niet betrokken bij het formuleren van kernkwaliteiten. Voor een marktgericht streefbeeld verdient dit nader onderzoek. Naast de bottom up aanpak vanuit ondernemers, overheid en gasten is het van belang om de identiteit van Twente vanuit wetenschappelijk perspectief (top down) te betrekken in het te ontwikkelen streefbeeld. Voor het realiseren van de ambitie: kansen zien – kansen benutten – waardecreatie door middel van kanskaarten, verdient het aanbeveling dat Regio Twente en Saxion HBS aanvullende onderzoeksvragen formuleren en deze uitzetten in onderzoek waarbij betrokkenheid tussen overheid, ondernemers, onderwijs en onderzoek geborgd wordt.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	2
Inleiding	4
1. Methode en verantwoording	5
1.1 Inleiding en doelstelling	6
1.2 Naar een Streefbeeld Toerisme & Recreatie Regio Twente	7
1.3 Betrokken partners	7
2. Workshops; opzet en uitvoering	9
2.1 Participatie	9
2.2 Programma van de workshop	11
3. Resultaten workshop streefbeeld portefeuillehouders	12
3.1 Analyse Toeristische & Recreatieve kernkwaliteiten	12
3.2 Synthese kernkwaliteiten	13
3.3 Leisure Scan huidige en gewenste Toeristische & Recreatieve kernkwaliteiten	14
3.3.1 <i>Gemeenschappelijke Leisure Scan Portefeuillehouders</i>	14
3.3.2 <i>Analyse belang Leisure Scan Portefeuillehouders</i>	15
3.3.3 <i>Analyse partijen en faciliteiten bij ambities</i>	16
3.3.4 <i>Opvallende overeenkomsten categorie 'Overige'</i>	16
3.3.5 <i>Bijdrage afwezige gemeenten</i>	17
3.3.6 <i>Key statements tijdens de presentaties</i>	17
4. Resultaten workshop streefbeeld ondernemers	18
4.1 Analyse Toeristische & Recreatieve kernkwaliteiten	18
4.2 Synthese kernkwaliteiten	20
4.3 Leisure Scan huidige en gewenste Toeristische & Recreatieve kernkwaliteiten	21
4.3.1 <i>Gemeenschappelijke Leisure Scan Ondernemers</i>	21
4.3.2 <i>Analyse Leisure Scan Ondernemers</i>	22
4.3.3 <i>Analyse partijen en faciliteiten bij ambities</i>	23
4.3.4 <i>Opvallende overeenkomsten categorie 'Overige'</i>	24
4.3.5 <i>Key statements tijdens de presentaties</i>	25
5. Conclusies en analyse streefbeeld Regio Twente	26
5.1 Streefbeeld Regio Twente Toerisme & Recreatie	26
5.1.1 <i>Analyse workshop portefeuillehouders</i>	26
5.1.2 <i>Analyse workshop ondernemers</i>	26
5.2 Match mismatch analyse tussen de beide workshops	27
5.3 Advies voor vervolg fase	28
5.4 Discussie over de workshops en uitkomsten	28
5.5 Onderzoeksvragen vervolgfases van regionale ontwikkeling	29
6. Bijlagen	
I Programma workshops	
II Kernkwaliteiten niet deelnemende gemeenten	

Inleiding

De regio Twente heeft de behoefte om de 14 portefeuillehouders toerisme & recreatie van de gemeenten in de regio Twente en een selecte groep leden van de klankbordgroep (ondernemers) intensief te betrekken bij het opstellen van het streefbeeld toerisme en recreatie voor de regio Twente. Dit in het kader van het Uitvoeringsprogramma Vrije Tijd Twente (UVT) wat gaat dienen als leidraad voor de komende jaren en als bron van inspiratie en draagvlak voor realisatie van concrete plannen. Voortkomend uit deze behoefte is de samenwerking met Saxion Kenniscentrum Hospitality Business gezocht om de eerste stap te zetten in dit traject van bezinnen, kansen zien, kansen benutten en waardecreatie. In deze eerste stap staat het identificeren en valoriseren van kernkwaliteiten vanuit de deelnemende partners centraal die richtinggevend zijn voor de op te stellen streefbeelden. Het opstellen van een gezamenlijk streefbeeld volgt in de volgende fase van het project.

In dit rapport worden de resultaten en analyses gepubliceerd van de workshop streefbeeld portefeuillehouders gehouden op 10 december 2008 en de workshop streefbeeld ondernemers gehouden op 8 januari 2009. Met dit rapport wordt dan ook de opbrengst van de beide workshops gerapporteerd. In deze rapportage wordt ingegaan op de afzonderlijke resultaten (zowel per individu als per groep portefeuillehouders en ondernemers) met betrekking tot de kernkwaliteiten (het streefbeeld) voor de Regio Twente en een match – mismatch analyse waarbij het verschil in uitkomsten tussen de beide workshops duidelijk wordt gemaakt. De workshops voor de portefeuillehouders en de klankbordgroep ondernemers leveren het team van Saxion de volgende input voor het rapport:

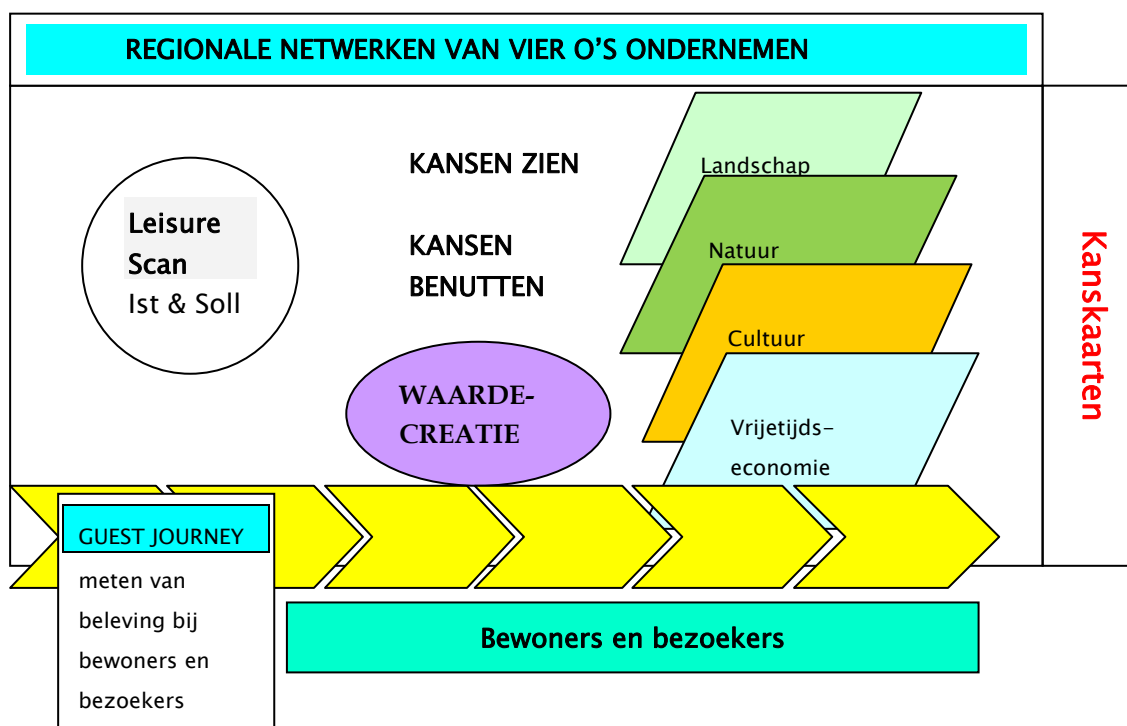
- Onderzoeksaanpak en uitvoering
- Gevaloriseerde kernkwaliteiten van beide groepen deelnemers
- Input voor het op te stellen Streefbeeld Regio Twente (Leisure Scan) portefeuillehouders/ondernemers
- Belangrijkste partijen en faciliteiten voor het realiseren van de geformuleerde ambities
- Conclusies en aanbevelingen voor het vervolgtraject (gezamenlijk streefbeeld Leisure Scan)

De opbouw van het rapport kent de volgende indeling. In hoofdstuk 1 wordt de onderzoeksmethode toegelicht en vertaald naar een operationele aanpak. Daarnaast worden de in het onderzoek betrokken partners en hun rol geschetst. Hoofdstuk 2 gaat in op de werkwijze tijdens de workshops en de aanwezigen. Hoofdstuk 3 en 4 geven de resultaten uit de workshops van respectievelijk de portefeuillehouders en de ondernemers weer inclusief de hierop uigevoerde bewerkingen. De conclusie en aanbevelingen zijn beschreven in hoofdstuk 5.

1. Methode en verantwoording

De uitvoering van de workshops streefbeeld Toerisme & Recreatie regio Twente vormt de eerste fase in de voorgenomen constructieve samenwerking tussen Saxion Kenniscentrum Hospitality Business en Regio Twente. Onderstaand geven we eerst de methodische aanpak weer voor het stimuleren van regionale ontwikkeling en vertalen dat vervolgens naar een praktische aanpak voor de eerste fase in dit proces.

De praktische aanpak die Saxion voor staat is gebaseerd op **ondernemerschap** bij de vier O's (Ondernemers, Overheid, Onderwijs en Onderzoek) die leidt tot waardecreatie voor bewoners en bezoekers. Saxion beschikt over kennis en expertise op het gebied van toerisme en recreatie: integrale gebiedsontwikkeling waarbij synergie mogelijk is door innovatief ondernemen in de regionale samenwerking tussen overheid, ondernemers, onderzoek en onderwijs. Er is sprake van een ontwerpgerichte methode voor het stimuleren van integrale regionale ontwikkeling. De onderzoeksmethode die wordt voorgestaan is een combinatie van participatief onderzoek, trendanalyse, deskresearch en wetenschappelijke literatuur studie, netwerk analyse, interactieve beleidsvorming, en co-creatie van vernieuwingen en versterkingen. De eerste fase waarin het onderzoek zich op dit moment bevindt, bestaat uit context en vraagarticulatie, diagnose en prognose, ambitie, planning en organisatie. Schematisch is het volledige traject van Bezinnen, Kansen Zien, Kansen Benutten en Waardecreatie zoals hieronder weer te geven:

Figuur 1: Onderzoeksinstrumenten en waardecreatie voor bewoners en bezoekers

1.1 Inleiding en doelstelling

Het onderzoek naar het streefbeeld van de regio Twente (eerste fase) is uitgevoerd door middel van de methodiek "Leisure Scan". De Leisure Scan is een door Saxion ontwikkeld instrument om samen met de vier O's de kernwaarden van een regio te identificeren. Daarbij wordt de huidige situatie en de gewenste situatie weergegeven (IST en SOLL situatie) door deelnemers in de regionale netwerken. Vanuit het Uitvoeringsprogramma Vrije Tijd van Regio Twente is een natuurlijke aansluiting geconstateerd op het gebied van **toerisme en recreatie** en daaraan gekoppeld economische innovatie met, in de eerste fase, het formuleren van een gezamenlijk streefbeeld voor de regio Twente. Saxion zal hierin een faciliterende rol spelen bij de uitvoering van de workshops streefbeeld Toerisme en Recreatie Regio Twente. Deze eerste fase levert input voor het vervolg van het programma in 2009 –2013 om de sector toerisme en recreatie te versterken in de regio samen met partners in de keten. Uitgangspunt in dit onderzoek (workshops streefbeeld – eerste fase van regionale ontwikkeling) is de onderstaande onderzoeksvraag:

Wat zijn de huidige en gewenste toeristisch/recreatieve kernkwaliteiten van de regio Twente, inclusief natuur en cultuur vanuit de optiek van de portefeuillehouders en ondernemers?

Het product van dit onderzoek kan worden gezien als het geactualiseerde en verbeterde inzicht in het streefbeeld toerisme en recreatie voor de regio Twente dat wordt gedragen door de portefeuillehouders van de 14 Twentse gemeenten en de ondernemers vanuit de klankbordgroep (hierna te noemen ondernemers). Door te werken aan een gezamenlijk streefbeeld wordt de eerste stap gezet op weg naar het versterken van de vrijetijdseconomie in de regio. Dit onderzoek geeft inzicht in de huidige situatie en gewenste situatie van de gewaardeerde kernkwaliteiten voor de regio Twente en biedt een reiskompas voor toekomstige beleidsontwikkelingen.

De doelstelling van de workshop is als volgt:

- Het formuleren van een gezamenlijk gedragen Leisure Scan van gevaloriseerde kernkwaliteiten ter realisatie van een streefbeeld toerisme en recreatie, samen met de portefeuillehouders en ondernemers, als eerste fase in een proces van samenwerken aan het versterken van de betekenis van toerisme en recreatie op het welzijn en de welvaart in de regio Twente.
- Deze Leisure Scan dient inzicht te geven in de opvattingen van de 14 portefeuillehouders en de ondernemers ten aanzien van:
 - a) de huidige dominante toeristisch & recreatieve kernkwaliteiten van de regio Twente
 - b) de gewenste dominante toeristisch & recreatieve kernkwaliteiten van de regio Twente
 - c) de benodigde partijen ter realisatie van de gestelde ambitie
 - d) de benodigde faciliteiten ter realisatie van de gestelde ambitie

Naast de ambitie die het verschil aangeeft vanuit de huidige en gewenste kernkwaliteiten is het van belang om vigerend beleid mee te nemen in het op te stellen streefbeeld Twente. Hierdoor is het mogelijk om concrete prioriteiten te stellen en de richting aan te geven voor interactieve beleidsvorming en uitvoering gedurende de vervolgfases in 2009 en volgende jaren.

1.2 Naar een Streefbeeld Toerisme & Recreatie regio Twente

De onderzoekers van Saxion hebben een aantal instrumenten ter beschikking om inzicht te verkrijgen in de gezamenlijke gebiedsvisie en de gewenste toekomst voor de regio Twente. Voor deze workshops zal het **instrument Leisure Scan** worden ingezet, waarmee zowel de huidige als toekomstige kernkwaliteiten kunnen worden geïnventariseerd.

De opbouw van elke workshop bestaat uit: twee rondes van 90 minuten met een pauze daartussen van 30 minuten. De uitvoering van de workshop voor portefeuillehouders heeft plaatsgevonden op de middag van 10 december 2008 en de workshop voor ondernemers heeft plaatsgevonden op de ochtend van 8 januari 2009.

1.3 Betrokken partners

1.3.1 Saxion

Saxion kent anno 2008 zes kenniscentra die zich richten op praktijkgericht onderzoek. Lectoren en onderzoekers bepalen in nauw overleg met het werkveld relevante meerjarenprogramma's voor onderzoek en ontwikkeling. Deze programma's leveren een bijdrage aan het professionaliseren van beroepsbeoefenaren, overheden, studenten en docenten en andere direct betrokkenen. Het onderzoek van het Saxion Kenniscentrum Hospitality Business richt zich op complexe strategische innovatievraagstukken in het werkveld van Hospitality, Toerisme, Recreatie, Vastgoed en Facility Management in het constructieve en creatieve samenspel tussen onderwijs, overheid, onderzoek en ondernemen ten behoeve van bewoners en bezoekers.

Het onderzoeksprogramma Gebiedsontwikkeling, creatieve steden en regio's richt zich specifiek op vraagstukken die regio's en steden versterken. Lectoren versterken de academische kracht van hoofdonderzoeker, docenten/onderzoekers en student/onderzoekers om voor een langere termijn met geselecteerde partners aan relevante vraagstukken te werken. Voor de leesbaarheid van dit document korten we het Saxion Kenniscentrum Hospitality Business af tot Saxion.

Tijdens de workshops streefbeeld Toerisme wordt de organisatie en uitvoering gefaciliteerd door Thomas Thijssen: lector Experience in Hospitality & Leisure; Michiel Flooren: programmamanager Gebiedsontwikkeling, creatieve steden en regio's en Bas Jansen: onderzoeksassistent.

1.3.2 Portefeuillehouders

De doelgroep tijdens de eerste workshop bestaat uit de 14 portefeuillehouders toerisme en recreatie van gemeenten in de regio Twente en 3 ambtelijke medewerkers van het domein Leefomgeving van Regio Twente die verantwoordelijk zijn voor toerisme en recreatie. Tijdens deze workshop worden de toeristische en recreatieve kernkwaliteiten van Twente vastgesteld in de optiek van de portefeuillehouders.

1.3.3 Ondernemers

De doelgroep tijdens de tweede workshop bestaat uit leden van de klankbordgroep. Deze is opgebouwd uit een geselecteerd aantal ondernemers en vertegenwoordigers van brancheorganisaties zoals Recron, GOBT en de Kamer van Koophandel die worden gezien als representatief voor de regio Twente. Tijdens deze workshop worden de toeristische en recreatieve kernkwaliteiten van de regio Twente vastgesteld in de optiek van de ondernemers.

2. Workshops; opzet en uitvoering

2.1 Participatie

Bij de organisatie en uitvoering van de workshops zijn in tabel 1 de betrokken personen weergegeven:

Tabel 1: Organisatie workshops

Voornaam	Achternaam	Rol
Michiel	Flooren	Saxion, algemene regie
Thomas	Thijssen	Saxion, ondersteuning
Bas	Jansen	Saxion, ondersteuning
Rolien	Nolte	Regio Twente, opdrachtgever en ondersteuning Saxion team
Fons	Lohuis	Regio Twente, opdrachtgever en ondersteuning Saxion team
Annemarie	van Putten	Regio Twente, ondersteuning Saxion team
Ria	Broeze	Portefeuillehouder R&T van Regio Twente, algemene ondersteuning

Workshop Streefbeeld Portefeuillehouders

De workshop voor portefeuillehouders op 10 december 2008 is bezocht door 12 portefeuillehouders (of hun vervanger) en mevr. Ria Broeze als portefeuillehouder R & T van Regio Twente. Hierbij aanwezig waren vertegenwoordigers van 11 gemeenten, waarbij 10 gemeenten uiteindelijk een Leisure Scan hebben geproduceerd.

Tabel 2: Deelnemende portefeuillehouders (of vertegenwoordigers) gemeenten

Voornaam	Achternaam	Gemeente	Aanwezig Deel 1	Aanwezig Deel 2	Subgroep
Anke	Remmers	Oldenzaal	X	X	Noord
Frank	Tax	Almelo	X	X	Noord
Helmer	Koetje	Twenterand	X	X	Noord
Jan	Ter Schegget	Dinkelland	X		Noord
Jos	Harmelink	Tubbergen	X	X	Noord
Patricia	Ankersmid	Hellendoorn	X	X	Noord
Cees	Van den Bos	Losser	X	X	Zuid
Walter	Bouman	Enschede	X		Zuid
Jelmer	Van der Zee	Enschede	X		Zuid
Theo	De Putter	Wierden	X	X	Zuid
Gerard	Ter Ellen	Hengelo	X	X	Zuid
Ben	Wolterink	Rijssen-Holten	X	X	Zuid

RAPPORT WORKSHOPS STREEFBEELD TOERISME & RECREATIE REGIO TWENTE

Workshop Streefbeeld Ondernemers

De workshop voor ondernemers op 8 januari 2009 is bezocht door 19 deelnemers vanuit de klankbordgroep. Onderstaande tabel 3 geeft inzicht in de aanwezigen en de verdeling in twee subgroepen.

Tabel 3: Deelnemende ondernemers uit de klankbordgroep Regio Twente

Voornaam	Achternaam	Organisatie	Subgroep
Alex	Wassink	De Papillon(camping)	I
Harold	Droste	Droste Hotel	I
Gert-Jan	Jacobs	GOBT	I
Jeroen	Van der Veen	Alliantie Twents gastheerschap	I
Eric	Kwint	OPG	I
Harald	Droste	Droste's dineren en logeren	I
Jan Arie	Bijl	FBK Games	I
Wilma	Tempelman	Twentse Welle	I
Remi	Nieuwenhuis	Villapark Eureka	I
Jurgen	Tip	Openluchtmuseum Ootmarsum	I
Herman	Pronk	De Wilgenwaard (buitensportcentrum)	II
Ton	Ter Vergert	KVK Oost Nederland	II
Raymond	Strikker	Landhuishotel de Bloemenbeek	II
Robert	Zandstra	Military Boekelo (CCI)	II
Jeroen	Drabbe	Abel	II
Josien	Wannink	Projecten LTO Noord	II
Jeroen	Enkelaar	TBT	II
Margriet Ann	McDonald	TNR Advies	II
Toon	De Boer	Twents Techniekmuseum HEIM	II
Bert	Ter Maat	Vakantiepark Mölke	II

2.2 Programma van de workshop

In de uitvoering van de workshops zijn vier fasen doorlopen. In tabel 4 zijn de onderdelen van het programma weergegeven. Voor een meer gedetailleerd inzicht in de opbouw van het programma en de aanpak tijdens de workshops wordt verwezen naar bijlage I.

Tabel 4: schematische weergave van het workshop- programma

Deel 1	Opening, introductie aanwezigen, introductie van vrije tijdsontwikkelingen en vaststellen van huidige/gewenste kernkwaliteiten per portefeuillehouder (gemeente) of ondernemer (directe omgeving van het bedrijf) en waardering.
Pauze	Couleur locale: Prikkel van zintuigen en beeldverhalen van de regio Twente
Deel 2	Presenteren van de kernkwaliteiten Toerisme & Recreatie vanuit de Leisure Scans (gemeente/directe omgeving van het bedrijf) en ontwikkelen van het gezamenlijke streefbeeld voor de regio Twente
Afsluiting	Aanzet tot een eerste concretisering streefbeeld regio Twente vanuit een quick scan, vooruitzicht en afronding

3 Resultaten workshop streefbeeld portefeuillehouders

3.1 Analyse Toeristische & Recreatieve kernkwaliteiten

Tijdens de workshop is door het verdelen van de 20 stickers per portefeuillehouder beoordeeld welke kernkwaliteiten als meest relevant, kenmerkend en bijzonder kunnen worden aangemerkt wanneer wordt gekeken naar de regio Twente. In deze beoordeling zijn de stickers door de portefeuillehouders verdeeld over 62 door hen genoemde kernkwaliteiten.

Van deze 62 kernkwaliteiten is de huidige situatie gemiddeld gewaardeerd met een 7,1 en de streef situatie met een 8,6. Dit resulteert in een gemiddeld ambitieniveau van 1,5 ten opzichte van de huidige situatie.

Door te kijken naar de, in het kernkwaliteiten formulier aangehouden categorieën (en nominaties via de gegeven stickers), is aan te geven welke categorie als meest relevant kan worden aangemerkt. Onderstaand figuur geeft aan dat de categorie 'Natuur & Landschap' en 'Gebouwde omgeving & cultureel erfgoed' bovengemiddeld is beoordeeld.

Tabel 5: Beoordeling van de kernkwaliteiten per categorie

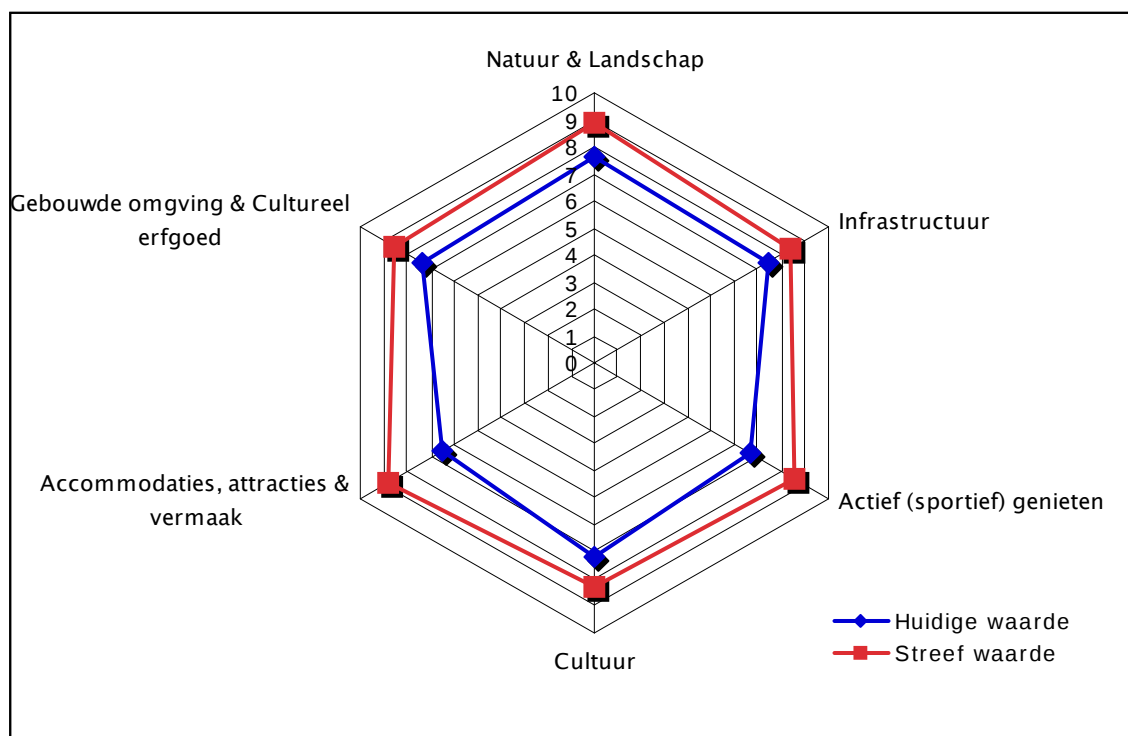
Categorie	Aantal stickers
Natuur & Landschap	48
Infrastructuur	10
Actief (sportief) genieten	29
Cultuur	26
Accommodaties, attracties & vermaak	20
Gebouwde omgeving & cultureel erfgoed	41

Door een relatie te leggen tussen het aantal nominaties voor een categorie en het ambitieniveau per categorie is het mogelijk om de relevantie verder te kwantificeren als belang. Dit is berekend als het product van het aantal nominaties (de frequentie van toegekende stickers) en het ambitieniveau (verschil huidige – en streefwaarde).

Tabel 6: Kwantificeren van het ambitieniveau

Categorie	Huidige waarde	Streef waarde	Verschil	Belang
Natuur & Landschap	7,6	8,9	1,3	64,0
Infrastructuur	7,4	8,4	1,0	10,0
Actief (sportief) genieten	6,7	8,6	1,9	54,8
Cultuur	7,2	8,3	1,1	28,4
Accommodaties, attracties & vermaak	6,5	8,8	2,3	45,0
Gebouwde omgeving & cultureel erfgoed	7,3	8,5	1,2	49,2
Totaal	7,1	8,6	1,5	254,1

Bovenstaande tabel 6 maakt duidelijk dat de categorie ‘Accommodaties, attracties & vermaak’ (2,3) het hoogste ambitieniveau heeft, gevolgd door ‘Actief (sportief) genieten’ (1,9). Wanneer hierbij ook het aantal stickers per categorie wordt meegenomen (verschil x aantal stickers) wordt duidelijk dat ‘Natuur & Landschap’ vanuit het perspectief van de portefeuillehouders de meeste aandacht behoeft. De categorie ‘Infrastructuur’ heeft een opvallend laag belang wat een resultaat is van het beperkt aantal nominaties en het lage ambitieniveau.

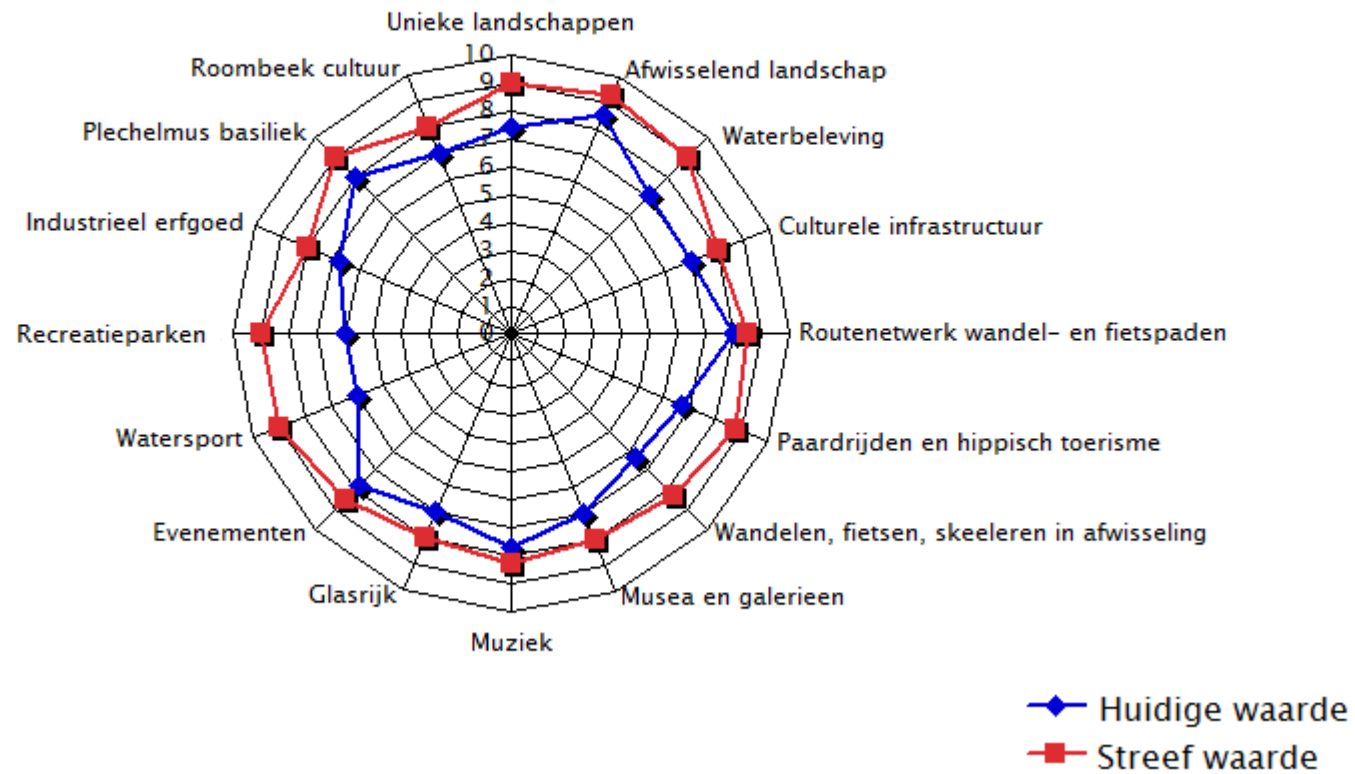
Figuur 2: Leisure Scan algemeen met categorieën kernkwaliteiten

3.2 Synthese kernkwaliteiten

Op basis van de beoordelingen door de portefeuillehouders worden per categorie, samenvoegingen gemaakt van kernkwaliteiten zoals door de portefeuillehouders vermeld. Deze samenvoegingen bestaan uit die kernkwaliteiten die in andere woorden dezelfde betekenis hebben. In de volgende paragraaf worden per categorie de drie meest karakteristieke kernkwaliteiten opgenomen in het streefbeeld voor de regio Twente. Een kernkwaliteit behoort duidelijk binnen de door de portefeuillehouder aangegeven categorie te worden gerekend. Wanneer dit niet het geval is wordt deze kernkwaliteit (en bijbehorende nominaties) verplaatst naar de juiste categorie.

3.3 Leisure Scan huidige en gewenste Toeristische & Recreatieve kernkwaliteiten

3.3.1 Gemeenschappelijke Leisure Scan Portefeuillehouders

RAPPORT WORKSHOPS STREEFBEELD TOERISME & RECREATIE REGIO TWENTE

3.3.2 Analyse belang Leisure Scan Portefeuillehouders

Kernkwaliteiten	Huidige waarde	Streef waarde	Frequentie	Belang
Unieke landschappen	7,4	9	19	30,4
Afwisselend landschap	8,5	9,3	15	12
Waterbeleving	7,0	9,0	9	18
Culturele infrastructuur	7,0	8,0	6	6
Routenetwerk wandel- en fietspaden	8,0	8,5	3	1,5
Paardrijden en hippisch toerisme	6,6	8,8	19	41,8
Wandelen, fietsen, skeeleren in afwisseling	6,3	8,3	8	16
Musea en galerieën	7,0	8,0	8,5	8,5
Muziek	7,7	8,3	4,5	2,7
Glasrijk	7,0	8,0	3	3
Evenementen	7,8	8,5	11	7,7
Watersport	6,0	9,0	3	9
Recreatieparken	6,0	9,0	3	9
Industrieel erfgoed	6,7	8,0	21	27,3
Plechelmus basiliek	8,0	9,0	5	5
Roombeek cultuur	7,0	8,0	5	5

3.3.3 Analyse partijen en faciliteiten bij ambities

Bij de kernkwaliteiten is aangegeven welke partijen en faciliteiten noodzakelijk zijn voor het realiseren van de gestelde ambitie. In het onderstaande overzicht wordt inzicht geboden in de meest genoemde partijen en faciliteiten door de portefeuillehouders.

Partijen

Bij de partijen noemen de portefeuillehouders bijna als vanzelfsprekend provincie en gemeente als een belangrijke partij. Daarnaast worden ook de ondersteunende organisaties binnen de vrijetijdssector veelvuldig genoemd zoals: Regio Twente, STEP, SBT en het TBT. Overige organisaties die worden genoemd, zijn de ondernemers (horeca, evenementen en toerisme en recreatie) en boeren.

Binnen de categorie 'Natuur & landschap' staan de natuurorganisaties zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en ook het waterschap centraal. In de categorie 'Cultuur' wordt opvallend veel een beroep gedaan op de bevolking en de culturele verenigingen van Twente.

Faciliteiten

De faciliteiten die noodzakelijk zijn bij het realiseren van de ambities bestaat voor een groot deel uit financiële aspecten. Geld en subsidie zijn veel gebruikte termen. Daarnaast is een andere opvallende combinatie die tussen de termen draagvlak en samenwerking. De portefeuillehouders zijn zich bewust van de synergetische voordelen die hiermee geboden kunnen worden.

Een andere belangrijke randvoorwaarde vormt de planvorming (gebiedsplannen, infrastructuur) en het promotiebeleid waar de portefeuillehouders veel waarde aan hechten.

3.3.4 Opvallende overeenkomsten categorie 'Overige'

Binnen de categorie 'Overige' zijn overwegend aspecten opgenomen die betrekking hebben op de aard van de bevolking en kwaliteiten waarover deze beschikt. Te denken valt aan organisatiekracht, een gastvrije en dienstbare instelling en aspecten die betrekking hebben op de kennis en het creatieve vermogen waarover men in de regio beschikt. Deze typische persoonlijkheid en volksaard, kan worden gezien als een belangrijke kernkwaliteit.

Trots op Twente en bijbehorende assertiviteit in uitingen vormt een aandachtspunt wat nadrukkelijk werd genoemd als verbeteractie bij de promotie van diensten en producten in de vrijetijdssector van eigen en collega gemeenten binnen de regio Twente.

Een bijzonder aspect dat wordt genoemd is de kernkwaliteit 'grensligging en meertaligheid'. Twente wordt gezien als de poort van/naar Duitsland en hierbij vindt men de houding/instelling van de Twentse bevolking passen.

Uit het overzicht komt duidelijk naar voren dat de rol van de stad van wezenlijk belang (tolerante stad, creatieve economie, veilige stad, etc.) wordt geacht voor de portefeuillehouders. Dit vraagt extra aandacht.

Het gemiddelde ambitieniveau van de categorie 'Overige' van 1,1 (van 7,3 naar 8,4) is niet erg hoog (zie tabel 7).

Tabel 7: Gemiddelde waardering categorie Overige

Huidige waarde	Streef waarde	Vershil
7,3	8,4	1,1

3.3.5 Bijdrage afwezige gemeenten

Twee van de niet bij de workshop aanwezige gemeenten hebben per e-mail een bijdrage toegezonden waarin wordt aangegeven wat de voornaamste kernkwaliteiten zijn. In bijlage II zijn de uitkomsten van deze kernkwaliteiten per gemeente weergegeven. Opvallend in deze uitkomsten is de sterke gelijkenis van deze niet geaggregeerde kwaliteiten vanuit de beide gemeenten met de sterk genomineerde kernkwaliteiten van de deelnemende gemeenten in de workshop. De relatie met de steden en stedenband is geprofileerder dan die genoemd zijn in de workshop.

3.3.6 Key statements tijdens de presentaties

Opvallende uitspraken die tijdens of aan het eind van de workshop zijn gemaakt, zijn hieronder beschreven.

De short break biedt kansen, vertel wat er reeds in Twente bestaat en verpak dit in een duidelijke boodschap met focus: *niet kiezen is verliezen*.

Het unieke decor van het landelijk gebied en 'statteland' toegankelijk maken en de stedelijke ruimte voor vrije tijd verbinden met het buitengebied: *over gemeentegrenzen heen*.

Sterke en unieke evenementen combineren met aanvullende arrangementen voor een langer verblijf: allianties binnen een domein (bijvoorbeeld sportregio) of vervlechting tussen domeinen (bijvoorbeeld shoppen, streekproducten en cultuur): *van 'event' naar 'brand' Twente*.

4 Resultaten workshop streefbeeld ondernemers

4.1 Analyse Toeristische & Recreatieve kernkwaliteiten

Tijdens de workshop is door het verdelen van de 40 stickers per ondernemer beoordeeld welke kernkwaliteiten als meest relevant, kenmerkend en bijzonder kunnen worden aangemerkt voor de regio Twente. In deze beoordeling zijn de stickers door de ondernemers verdeeld over 114 door hen genoemde kernkwaliteiten.

Van deze 114 kernkwaliteiten is de huidige situatie gemiddeld gewaardeerd met een 6,8 en de streef situatie met een 8,7. Dit resulteert in een gemiddeld ambitieniveau van 1,9 ten opzichte van de huidige situatie.

Door het aantal nominaties per categorie kernkwaliteit te analyseren, is aan te geven welke categorie als meest relevant kan worden aangemerkt. Onderstaande tabel 8 geeft aan dat de categorie 'Natuur & Landschap' het meest is genomineerd door de ondernemers. Daarnaast scoren ook de categorieën 'Infrastructuur' en 'Accommodaties, attracties & vermaak' bovengemiddeld.

Tabel 8: Beoordeling van de kernkwaliteiten per categorie

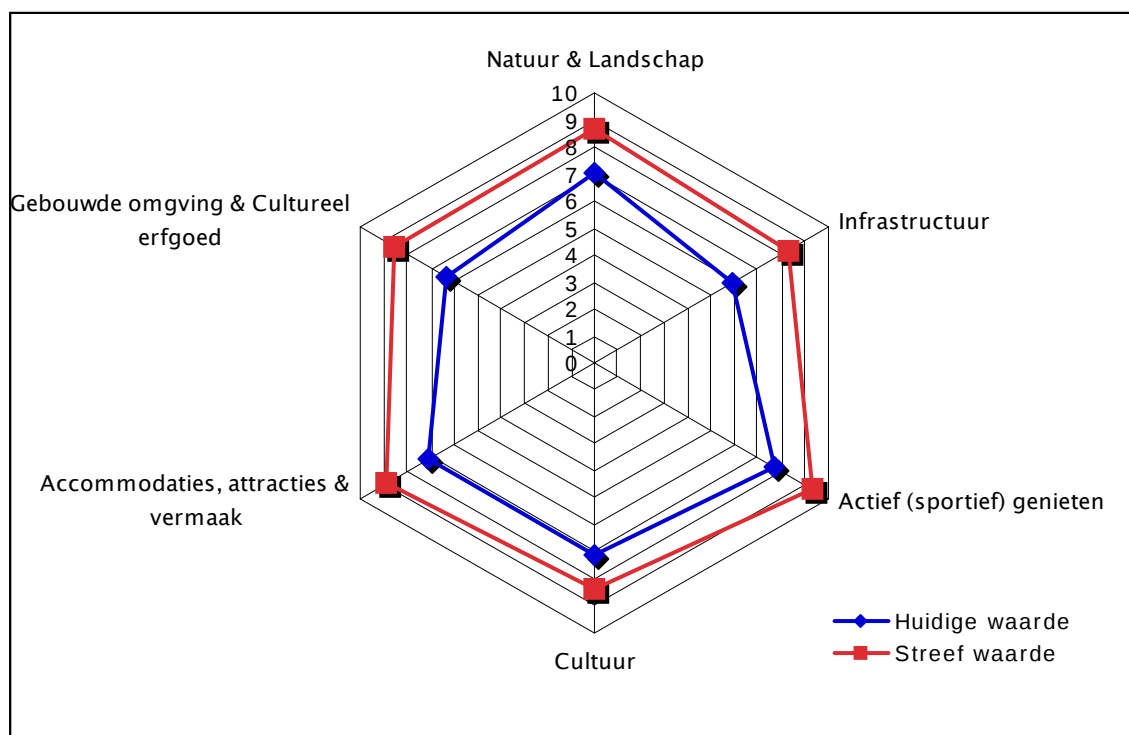
Categorie	Aantal stickers
Natuur & Landschap	121
Infrastructuur	94
Actief (sportief) genieten	50
Cultuur	74
Accommodaties, attracties & vermaak	92
Gebouwde omgeving & cultureel erfgoed	67

Door een relatie te leggen tussen het aantal nominaties binnen een categorie en het ambitieniveau per categorie, is het mogelijk om de relevantie als belang verder te kwantificeren. Door sommatie hiervan wordt in tabel 9 duidelijk welke prominente koers het beleidskompas aangeeft voor het grootste belang die zijn weergegeven per kernkwaliteit.

Tabel 9: Kwantificering van het ambitieniveau

Categorie	Huidige waarde	Streef waarde	Vershil	Belang
Natuur & Landschap	7,0	8,7	1,7	201,7
Infrastructuur	5,9	8,3	2,3	219,3
Actief (sportief) genieten	7,7	9,3	1,6	80,0
Cultuur	7,1	8,4	1,3	96,8
Accommodaties, attracties & vermaak	7,1	8,9	1,8	161,0
Gebouwde omgeving & cultureel erfgoed	6,4	8,5	2,2	146,2
Totaal	6,8	8,7	1,9	905

Bovenstaande tabel maakt duidelijk dat de ondernemers voornamelijk de kansen op het gebied van 'Infrastructuur' hoog prioriteren. Dit heeft vooral te maken met de hoge ambitie binnen deze categorie van 2,3. Verder kent ook de categorie 'Gebouwde omgeving & cultureel erfgoed' een erg hoge ambitie, gekwantificeerd is echter de categorie 'Natuur & Landschap' meer relevant voor de ondernemers. Wanneer de huidige waarde en de streefwaarde binnen de kernkwaliteiten echter in de Leisure Scan wordt weergegeven, ontstaat onderstaand inzicht.

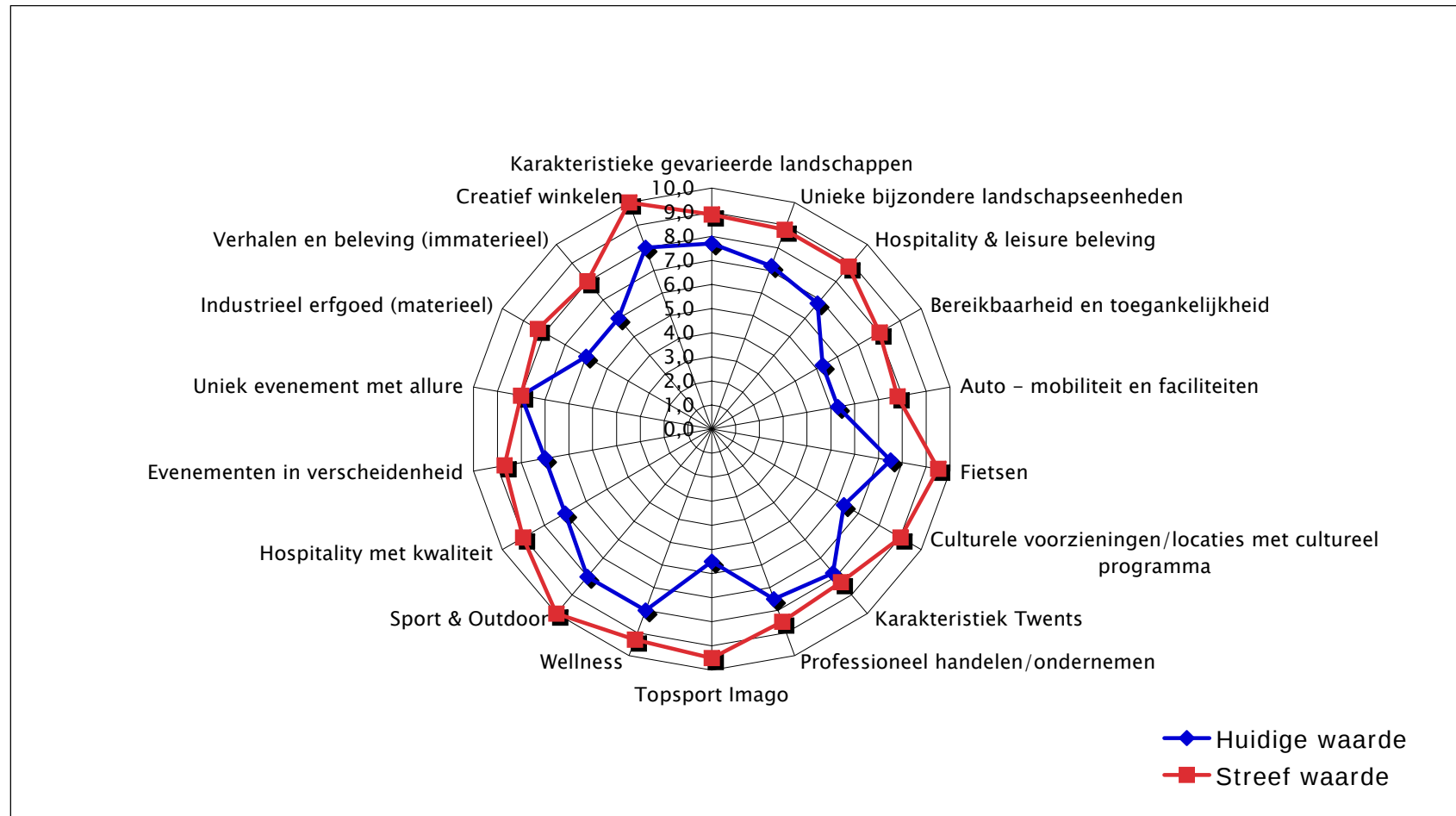
Figuur 3: Leisure Scan algemeen met categorieën kernkwaliteiten bij ondernemers

4.2 Synthese kernkwaliteiten

Om een meer gedetailleerd inzicht te krijgen in de Leisure Scan met daarbij de concrete kernkwaliteiten volgens de ondernemers is per categorie een clustering gemaakt. In deze clustering worden per categorie die kernkwaliteiten samengevoegd die dubbel zijn opgenomen of dezelfde betekenis hebben. Per categorie worden in de volgende paragraaf drie kernkwaliteiten opgenomen in het streefbeeld voor de regio Twente. Voor opname op deze algemene Leisure Scan regio Twente geldt dat er een minimum van drie stemmen moet zijn uitgebracht op de kernkwaliteit. Wanneer dit minimum niet wordt behaald wordt de hoogst genoteerde (met de meeste stemmen) kernkwaliteit die niet tot de top drie van de categorie behoort, alsnog toegevoegd aan de Leisure Scan Regio Twente. Tot slot behoort een kernkwaliteit duidelijk binnen de door de portefeuillehouder aangegeven categorie te behoren. Wanneer dit niet het geval is wordt deze kernkwaliteit (en bijbehorende stemmen) verplaatst naar de juiste categorie. Middels deze werkwijze is de in de volgende paragraaf weergegeven top 18 van naar categorie gespecificeerde kernkwaliteiten opgesteld.

4.3 Leisure Scan huidige en gewenste Toeristische & Recreatieve kernkwaliteiten

4.3.1 Gemeenschappelijke Leisure Scan Ondernemers

RAPPORT WORKSHOPS STREEFBEELD TOERISME & RECREATIE REGIO TWENTE

4.3.2 Analyse Leisure Scan Ondernemers

Kernkwaliteiten	Huidige waarde	Streef waarde	Frequentie	Belang
Karakteristieke gevarieerde landschappen	7,7	8,9	70,5	84,6
Unieke bijzondere landschapseenheden	7,2	8,8	25,5	40,8
Hospitality & leisure believing	6,8	8,8	18	36
Bereikbaarheid en toegankelijkheid	5,3	8,0	26	70,2
Auto – mobiliteit en faciliteiten	5,3	7,8	25	62,5
Fietsen	7,5	9,5	16	32
Culturele voorzieningen/locaties met cultureel programma	6,3	9,0	17	45,9
Karakteristiek Twents	7,8	8,3	15	7,5
Professioneel handelen/ondernemen	7,5	8,5	12	12
Topsport Imago	5,5	9,5	17	68
Wellness	8,0	9,3	15	19,5
Sport & Outdoor	8,0	10,0	4	8
Hospitality met kwaliteit	7,0	9,0	50	100
Evenementen in verscheidenheid	7,0	8,7	15,5	26,35
Uniek evenement met allure	8,0	8,0	9,5	0
Industrieel erfgoed (materieel)	6,0	8,3	14	32,2
Verhalen en beleving (immaterieel)	6,0	8,0	12	24
Creatief winkelen	8,0	10,0	9	18

4.3.3 Analyse partijen en faciliteiten bij ambities

Bij de kernkwaliteiten is aangegeven welke partijen en faciliteiten noodzakelijk zijn voor het realiseren van de gestelde ambitie. In het onderstaande overzicht wordt een inzicht geboden in de meest genoemde partijen en faciliteiten door de ondernemers.

Partijen

De ondernemers geven aan voornamelijk aan de overheid te denken wanneer het gaat om de categorie Natuur & Landschap. Opvallend hierbij is dat de provincie niet expliciet wordt genoemd. Verder worden boeren, landbouw- en natuurorganisaties, het waterschap en ondernemers aangedragen als relevante partijen. Ter verbetering van de infrastructuur zien de ondernemers mogelijkheden voor de overheden. Een opvallende partij die slechts één keer is opgenomen, vormen de vervoersmaatschappijen.

In de categorie 'Actief (sportief) genieten' worden drie bijzondere partijen genoemd die een gerichte bijdrage kunnen leveren. Dit zijn de Atletiek Unie, Grolsch en de VEBON. Verder zijn ook hier ondernemers en overheid leidend. Ter versterking van de cultuur doen de ondernemers een beroep op het onderwijs, kunstenaars, musea maar ook vooral de lokale Twentse ondernemers en bewoners.

Binnen de categorie 'Accommodaties, attracties & vermaak' wordt waarde gehecht aan verblijfsaccommodaties en de horeca. De basis van de partijen bestaat in algemene zin voor een groot deel uit ondernemers, overheden en organisaties in toerisme en recreatie.

Faciliteiten

Bij de faciliteiten die worden genoemd is het duidelijk dat de ondernemers een kennisbehoefte hebben, hierbij gaat het om cursussen en trainingen ter verbetering van personeel of bedrijfsvoering. De ontsluiting van landgoederen, waterverbindingen ten behoeve van toerisme en recreatie worden meerdere malen genoemd.

Promotie en communicatie vinden de ondernemers belangrijk bij het realiseren van de ambities. Ook geld speelt een rol, maar het is echter opvallend dat subsidies zeer weinig worden genoemd als benodigde faciliteit. Wel is er behoefte aan een verlaging van de regeldruk vanuit de overheid.

Ondernemers zien meer het belang in van goede mensen/werknemers met kwaliteit. Alles overziend kan worden opgemerkt dat met de genoemde partijen nog weinig wordt uitgekeken naar sectoren buiten toerisme en recreatie. Slechts één keer is dit gedaan, waarbij zorginstellingen genoemd worden in relatie tot wellness. Tot slot is de bereikbaarheid een item wat de ondernemers op de agenda zetten in de vorm van het openbaarvervoer en parkeergelegenheid.

4.3.4 Opvallende overeenkomsten categorie 'Overige'

De categorie 'Overige' is tijdens de workshop met de ondernemers al meer aanbod gekomen in de presentaties en Leisure Scan waardoor het ook mogelijk is geweest te stickeren op deze kernkwaliteiten. Het voor een deel opnemen van de categorie 'Overige' in de Leisure Scan bleek noodzakelijk aangezien het voor verschillende ondernemers (vertegenwoordigers van organisaties in T&R) moeilijk bleek om de door hun gekozen kernkwaliteiten te plaatsen binnen de categorieën. Op basis van de huidige- en streefwaarden is voor de categorie 'Overige', onderstaand gemiddelde vast te stellen. Dit resulteert in een verschil van 1,4. Het gemiddelde ambitieniveau ligt met deze 1,4 (van 7,3 naar 8,7) slechts 0,4 lager dan de ambitie voor wat betreft de categorieën die standaard zijn opgenomen binnen de categorieën.

Tabel 10: Gemiddelde waardering categorie Overige

Huidige waarde	Streef waarde	Vershil
7,3	8,7	1,4

Bijzonderheden categorie overige Ondernemers

Binnen de categorie 'Overige' zijn een aantal clusters te herkennen van kernkwaliteiten die regelmatig worden benoemd door de ondernemers (op een totaal van 71 kernkwaliteiten). Allereerst kan worden opgemerkt dat de bevolkingsmentaliteit zeer geschikt wordt geacht om gasten te ontvangen met kwaliteiten zoals hartelijkheid, oprechte aandacht en inzet, gastvrij, persoonlijke aandacht en betrokkenheid. Daarnaast wordt duidelijk dat de gastvrijheid en de open en flexibele houding typisch Twents zijn.

Een andere kernkwaliteit, waar volgens veel ondernemers een deel van het bezoekmotief van de gasten uit voortkomt, is de hoge levenskwaliteit en het aangename ritme van het leven op het platteland. Twente wordt dan ook gezien als een plek om heerlijk te onthaasten. In het landelijk gebied is daarbij veel ondernemerschap te bespeuren. Hierbij wordt reeds samengewerkt en worden product/partner combinaties gemaakt. Het aspect samenwerking is dan ook een belangrijke kernkwaliteit. Andere aspecten die meer dan eens genoemd worden zijn de kwaliteit van de sport (evenementen) en de promotie.

4.3.5 Key statements tijdens de presentaties

Opvallende uitspraken die tijdens of aan het eind van de workshop zijn gemaakt, zijn hieronder beschreven.

Een ambitieniveau van het UVT met lef vraagt geen 30% groei in tien jaar, maar meer.

Neem deel aan ondernemersnetwerken, handel pro actief en wordt lid van teams over interactieve planvorming rond gebiedsontwikkeling.

Niet negeren maar reageren op het onderscheidende decor waarvoor onze gasten komen.

Verwijs op je website en promotiefolders naar elkaar: samen sterk juist door samenwerking tussen de vrije tijdssectoren (FBK games, arrangementen met horeca en vakantieparken).

Van citymarketing naar regiomarketing: verleid Duitsers en Randstedelingen tot meer (bijv. de markt in Enschede als venster naar de regio).

Het verhaal van Twente bindt: de culturele sector onderneemt samen met ondernemers in gastvrijheid.

De promotiecampagne Landgoederen van het Twents Bureau voor Toerisme ondersteunen.

5. Conclusies en analyse streefbeeld Regio Twente

5.1 Streefbeeld Regio Twente Toerisme & Recreatie

In dit rapport met als titel: 'Streefbeeld Toerisme & Recreatie Twente, kansen voor toerisme' zijn de aanpak en uitkomsten beschreven van de twee workshops met respectievelijk de portefeuillehouders van de veertien Twentse gemeenten en een select gezelschap ondernemers en andere sleutelfiguren in toeristisch Twente. Deze informatie wordt gebruikt bij het formuleren van kansen voor de toeristische ontwikkeling van Twente. De centrale vraag die beantwoord dient te worden is:

Wat zijn de huidige en gewenste toeristisch/recreatieve kernkwaliteiten van de regio Twente, inclusief natuur en cultuur vanuit de optiek van de portefeuillehouders en ondernemers?

De door de portefeuillehouders (in hoofdstuk 4) en ondernemers (in hoofdstuk 5) gewaardeerde kernkwaliteiten en aangegeven nominaties geven in een Leisure Scan en in een tabel samen het belang van de kernkwaliteiten weer, die dienen voor het opstellen van het streefbeeld Toerisme & Recreatie Twente.

5.1.1 Analyse workshop portefeuillehouders

De conclusie die gegeven kan worden aan de uitkomsten van de portefeuillehouders geeft de volgende kernkwaliteiten prioriteit met de hoogste streefwaarde: Afwisselend landschap, Unieke landschappen, Waterbeleving, Watersport, Recreatieparken(jonge gezinnen) en de Plechelmus basiliek. Het ambitieniveau is het sterkst aangegeven voor de kwaliteiten: Watersport, Recreatieparken, Industrieel erfgoed, Paardrijden en hippisch toerisme.

Het grootste belang wordt gehecht aan de volgende top drie: Paardrijden en hippisch toerisme, Unieke landschappen en Industrieel erfgoed.

5.1.2 Analyse workshop ondernemers

Geconcludeerd kan worden dat de ondernemers de kernkwaliteiten: Sport & outdoor, Topsport imago, (re)creatief winkelen, hospitality met kwaliteit, fietsen en wellness met de hoogste streefwaarde prioriteren. Het ambitieniveau is het sterkst aangegeven voor de kwaliteiten: Topsportimago, Culturele voorzieningen, Bereikbaarheid + toegankelijkheid en Automobilititeit + faciliteiten.

Mede als gevolg van de vele nominaties en ambitie wordt het grootste belang gegeven aan de volgende top drie: Hospitality met kwaliteit, Karakteristieke gevarieerde landschappen, Bereikbaarheid + toegankelijkheid. Op plaats vier en vijf staan respectievelijk Topsport Imago en Automobilititeit + faciliteiten.

5.2 Match mismatch analyse tussen de beide workshops

Onderling vergelijk tussen de uitkomsten van de beide workshops geeft aan dat het belang van een goede infrastructuur bij de ondernemers sterker is dan bij de portefeuillehouders. Indien de Leisure Scans en de gekwantificeerde ambitieniveaus van de zes gekozen hoofdcategorieën (zie tabel 6 en 9 en de figuren 2 en 3) tussen beide groepen onderling worden vergeleken valt op dat er **overeenkomsten** zijn met betrekking tot:

- de gewaardeerde kernkwaliteiten en het belang van unieke, bijzondere en gevarieerde landschappen is hoog;
- industrieel erfgoed wordt van belang geacht;
- de rol van evenementen wordt door beide groepen als gewaardeerde kernkwaliteit gezien.

Verschillen tussen beide groepen zijn:

- de kernkwaliteit sport & outdoor (onder hoofdcategorie 'Actief (sportief) genieten'), ontbreekt bij de portefeuillehouders;
- de rol van infrastructuur wordt door de ondernemers veel sterker gewaardeerd dan door de portefeuillehouders;
- het ambitieniveau van de ondernemers is met een gemiddelde waarde van 1,9 hoger dan de gemiddelde waarde van 1,5 bij de portefeuillehouders. Dit wordt voor een deel veroorzaakt door de lagere waardering van de huidige gemiddelde waarde van de categorieën kernkwaliteiten (6,8 bij de ondernemers ten opzichte van 7,1 bij de portefeuillehouders);
- de specifieke rol van 'water en waterrecreatie' en 'paardrijden en hippisch toerisme' speelt bij de portefeuillehouders een duidelijke rol en ontbreekt bij de ondernemers;
- het sterk geprofileerde belang van 'hospitality met kwaliteit' door de ondernemers ontbreekt bij de portefeuillehouders en 'karakteristiek Twents' verdient bij de ondernemers duidelijk aandacht en speelt bij de portefeuillehouders geen duidelijke rol;
- het aantal opgenomen kernkwaliteiten in de Leisure Scan van ondernemers is 18 en ten opzichte van het aantal van de portefeuillehouders met 16. De reden hiervoor is dat de kernkwaliteiten die vallen onder de categorie 'Infrastructuur' en 'Actief (sportief) genieten' bij de portefeuillehouders beperkter zijn genomineerd.

Bij het onderdeel 'partijen en faciliteiten' in de individueel ingevulde 'kernkwaliteiten formulieren', vragen de ondernemers specifiek om eenduidigheid en daadkracht in beleidsuitvoering en beperkte regeldruk door de overheid. De portefeuillehouders zien een grote betekenis van ondernemers bij de realisatie van het streefbeeld terwijl de ondernemers zichzelf veel minder essentieel beschouwen als betrokken partij bij deze realisatie.

5.3 Advies voor vervolg fase

Als aanbevelingen gelden de volgende aandachtspunten:

- bewoners en bezoekers zijn nog niet betrokken bij het formuleren van kernkwaliteiten. Voor een marktgericht streefbeeld verdient dit nader onderzoek;
- naast de bottom up aanpak vanuit ondernemers, overheid en gasten is het van belang om de identiteit van Twente vanuit wetenschappelijk perspectief (top down) te betrekken in het te ontwikkelen streefbeeld;
- voor het realiseren van de ambitie: kansen zien – kansen benutten – waardecreatie door middel van kanskaarten, verdient het aanbeveling dat de Regio Twente en Saxion HBS aanvullende onderzoeksvragen formuleren en deze uitzetten in onderzoek waarbij betrokkenheid tussen overheid, ondernemers, onderwijs en onderzoek geborgd wordt.

5.4 Discussie over de workshops en uitkomsten

De onderlinge vergelijking tussen de belangen van kernkwaliteiten bij portefeuillehouders en ondernemers is in kwantitatieve zin niet zonder meer te maken. Hiervoor verantwoordelijk is het verschillend aantal stickers waarmee elke deelnemer zijn voorkeur kan aangeven en daarmee een kernkwaliteit nomineert. Uit de eerste workshop met portefeuillehouders kwam naar voren dat het aantal van 20 stickers per deelnemer onvoldoende recht deed aan de mogelijkheid tot differentiatie binnen de genoemde kernkwaliteiten. De tweede workshop met ondernemers maakte gebruik van 40 stickers per deelnemer.

De groep ondernemers heeft bij het invullen van de kernkwaliteiten beperkt gekeken naar de directe omgeving. Veelal worden als kernkwaliteiten, aspecten genoemd die direct betrekking hebben op het bedrijf en de bedrijfsvoering. Uit de ingevulde lijsten blijkt duidelijk dat de ondernemers sterk vanuit hun eigen bedrijf denken in plaats van de directe omgeving. Hierdoor kon deze groep ook minder vaak een kernkwaliteit plaatsen binnen de gestelde categorieën en werd de categorie 'Overige' meer gebruikt.

Binnen de groep ondernemers bleken er duidelijk verschillen te bestaan tussen de echte ondernemers en organisaties met een bredere rol. Veel ondernemers benoemden ambities en verbeteracties die niet betrekking hadden op de kernkwaliteiten als opmaat voor het streefbeeld, maar meer op het ondernemersklimaat en benodigde randvoorwaarden. Diverse kernkwaliteiten, die zijn geformuleerd door de ondernemers, bleken niet goed te passen binnen de vooraf vastgestelde zes categorieën kernkwaliteiten.

5.5 Onderzoeksvragen vervolgfases van regionale ontwikkeling

Vragen die in 2009 en volgende jaren spelen betreffen en betrekken alle ketenpartners en richten zich als volgt op de verdere toeristische & recreatieve ontwikkeling:

- hoe kan in een netwerk van actoren (overheid, ondernemers, onderwijs en onderzoekers, bewoners en bezoekers) ondernemerschap en creativiteit worden geactiveerd om de regio en de toeristische bedrijvigheid duurzaam te versterken?
- wat zijn de implicaties voor beleid, planvorming, acties en draagvlak bij bewoners, bezoekers en bedrijven en gezamenlijke programmering en financiering?

6. Bijlagen

In een apart document is het bronbestand voor de resultaten in dit rapport opgenomen. Deze ingevulde 'kernkwaliteiten formulieren' voor portefeuillehouders en ondernemers worden hierin per deelnemer weergegeven. Daarnaast zijn hieronder de volgende bijlagen te vinden:

Bijlage I: Programma workshops

Deel 1 (90 minuten)

Na de opening en introductie van de aanwezigen is een inleiding gegeven op de vrijetijdseconomie. Hierbij is aandacht besteed aan de ontwikkelingen in Toerisme en Recreatie en de vervlechting van de sectoren die verband houden met de vrijetijdseconomie. Deze PowerPoint presentatie dient voornamelijk ter oriëntatie en inspiratie en maakt het mogelijk de vrijetijdseconomie in een breder kader te plaatsen waaraan de regio Twente zich kan spiegelen. Na deze inleiding worden de kernkwaliteiten door de ondernemers/portefeuillehouders bepaald door middel van een stille ronde, overleg binnen een subgroep en oriëntatie op uitkomsten van de parallelle groep.

Na het doorlopen van deze stappen zijn voor elke deelnemer de definitieve kernkwaliteiten bepaald en worden deze geordend op kenmerkendheid en geldigheid. Op deze manier worden maximaal 18 kernkwaliteiten vastgesteld als zijnde meest karakteristiek voor de gemeente van de portefeuillehouder/directe omgeving van de ondernemer. Een standaard formulier kernkwaliteiten wordt ingevuld waarbij de portefeuillehouder/ondernemer per kernkwaliteit een cijfer geeft voor de huidige situatie en voor de gewenste situatie (ist/soll). Hierbij is de ist situatie gebaseerd op 2008/2009 en soll op 2012. Ook wordt op deze formulieren aangegeven wie de portefeuillehouder/ondernemer nodig denkt te hebben om dit streefbeeld te realiseren en welke faciliteiten daarbij benodigd zijn. Op het formulier worden de kernkwaliteiten geordend per categorie, gebaseerd op een vaste indeling van de Leisure Scan zodat zij onderling beter te vergelijken zijn.

Pauze (30 minuten)

Tijdens de pauze wordt de aandacht van de portefeuillehouders/ondernemers vastgehouden door in te spelen op de zintuigen middels zien, horen, ruiken en proeven. Een typisch Twents hapje wordt geserveerd en toegelicht door Thea Kroeze, een autoriteit op het gebied van streekgeschiedenis en traditionele gebruiken. Op basis van de ingevulde kernkwaliteiten worden tijdens de pauze door Saxion de Leisure Scans ontwikkeld.

Deel 2 (80 minuten)

Na de pauze wordt het aflezen van de ontwikkelde Leisure Scans kort toegelicht. Hierbij worden een aantal interessante kernkwaliteiten uitgelicht. Na deze toelichting geeft elke deelnemer in een korte presentatie de essentie weer van de individuele uitkomsten in de Leisure Scan om aan te geven waarom deze keuzes zijn gemaakt en wie de belangrijkste partijen zijn om de aangegeven ambities te realiseren. Hierbij wordt de stap gemaakt naar alliantievorming en antwoord gegeven op de vragen: ***Wat zijn je belangrijkste ambities, Welke faciliteiten zijn hiervoor benodigd en Wie heb je nodig om deze ambities te realiseren.***

Na de laatste presentatie hebben de portefeuillehouders/ondernemers een goed inzicht in de kernkwaliteiten met het bijbehorende ambitieniveau en de voornaamste partijen en faciliteiten die noodzakelijk zijn om deze ambities te verwezenlijken. Op basis van alle kernkwaliteiten wordt door de portefeuillehouders/ondernemers beoordeeld welke volgens hen kunnen worden gezien als typisch Twents. Dit wordt gedaan middels het plakken van stickers (portefeuillehouders 20 en ondernemers 40) bij de kernkwaliteiten zoals beschreven op de Leisure Scans. Hiermee krijgen we inzicht in de gedragen kernkwaliteiten van geheel Twente.

Afsluiting (40 minuten)

De afsluiting van de workshops vindt plaats door het maken van een quick scan analyse van de drie voornaamste kernkwaliteiten die naar voren zijn gekomen tijdens de workshops voor de regio Twente. Na de formele afsluiting worden de portefeuillehouders/ondernemers uitgenodigd voor een afsluitende borrel/lunch om informeel na te praten.

Bijlage II: Kernkwaliteiten niet deelnemende gemeenten

Kernkwaliteiten Gemeente Haaksbergen

1. 7 goed bereikbare natuurgebieden (Buurserzand, Haaksbergerveen, De Bulten, Assinkbos, Lankheet, Witte Veen, Stepelerveld in totaal bijna 1700 ha)
2. kwalitatief goed en uitgebreid routenetwerk zowel voor fietsen, wandelen, ruitersport en mtb.
3. Museum Buurt Spoorweg met uitbreidingsmogelijkheden
4. Evenementen met veel deelnemers en bezoekers en regionale uitstraling (Kennedymars, Meimarkt, Kerstmarkt, schaatsmarathon, schaapscheerdersfeest, Engelse Mijlenloop, herfstfair)
5. Centrum, ontwikkeling marktpromenadeplan
6. Sport- en recreatiefaciliteiten / park groot Scholtenhagen (HSC kunstgrasvelden, handboogschietaccommodatie, sport- en recreatiebad De Wilder, ijs/skeelerbaan, atletiekbaan, hockeyvelden)
7. Grote variatie aan horeca (van Blanckenborgh en Watermölle met regionale uitstraling tot doorsnee restaurants) en verblijfsaccommodaties waaronder 3 hotels, verschillende campings, groepsaccommodaties.
8. Monumentale panden in zowel centrum als buitengebied zoals de dubbele watermolen, het oudste nog op de oorspronkelijke plek staande Lös Hoes van Twente en villa's van textielbaronnen.
9. In de directe nabijheid van Enschede en Hengelo
10. Grensligging (Haarmühle)

Kernkwaliteiten Gemeente Hof van Twente

1. Landschap
2. Natuur, rust en ruimte
3. Water
4. Cultuurhistorie
5. Kernen en platteland
6. Landgoederen
7. Evenementen
8. Relatie stedenband
9. Toeristische infrastructuur